

MIRANDA

Butlletí del Centre Cultural de Llançà

Any 2001

SEGON TRIMESTRE

EXTRAORDINARI

Salutació del president

Amb motiu del cinquantenari de la fundació del **CENTRE CULTURAL DE LLANÇÀ** em dirigeixo a tots els llançanencs, socis, col·laboradors i simpatitzants, des d'aquest número especial de la Revista **MIRANDA** que amb tanta il·lusió i cura hem editat.

Veureu, cinquanta anys són molts anys i en tant de temps han passat moltes coses. Per a la nostra generació, el Centre ha estat una part important de la nostra vida. Hi hem fet teatre, hem jugat a bàsquet, hem cantat o simplement ens hi hem trobat per fer alguna activitat o altra.

M'agradaria que això pogués continuar així i que aquest aniversari no fos el final, sinó el començament d'un altre cicle tant o més profitós que el passat, pel bé del nostre poble.

El Centre Cultural ha estat una associació responsable, activa, seriosa, tolerant, moderna, progressista, humanista, integradora, catalanista, independent i llançanenca.

El nostre objectiu ha estat servir a la nostra comunitat. Ho fem, ho hem fet i espero i desitjo que ho continuem fent per molts anys.

Que aquestes pàgines siguin un homenatge sincer a mossèn **Josep Benet i Cantó**, a la seva germana **Anna**, i a tots els homes i les dones que han dedicat i dediquen una part del seu temps a la nostra estimada associació.

JOAN PACAREU I GRANOLLERS
President

Cronologia

1950	- Arribada de mossèn Josep Benet i Cantó
1951	- Neix l'Orfeó El Campanar - Primers partits de bàsquet a la Creu (Jordi Bonareu)
1952	- Local social al celler d'en Montiel - Local social "Ca les Hermanes"
1953	- Miquel Fa (primer entrenador de bàsquet)
1954	- Neix "MIRANDA", revista del Centre Cultural
1955	- Compra dels Ametllers
1956	- Inauguració dels Ametllers, primera pista de bàsquet del Grifeu - Bàsquet amb Mateu Pell - L'Orfeó a Montserrat (trobada d'orfeons de Catalunya)
1957	- Primera audició de Diumenges Musicals
1958	- Primer equip femení de bàsquet - Albert Gasulla (entrenador nacional)
1959	- Josep Grau (entrenador nacional)
1960	- Rafael Mora i López, Emiliano, Buscató, Lynn van Leuven - Compra del Centre Federal (7 de desembre)
1961	- Les Llances - Primera sessió de cinefòrum a "Ca les Hermanes". Cinema
1962	- Pedro Ferrándiz, Clyford Luyk, "Lolo" Sáinz
1964	- Neix el grup de Teatre Llevant
1965	- Inauguració Cine Miralles - Recital Raimon (cançó) - Inauguració de La Salanca (18 d'abril)
1966	- Primera colònia d'estiu a Sant Esteve (la Garrotxa) - 1r Torneig de minibàsquet trofeu Vila de Llançà
1967	- Inauguració Biblioteca Montcal
1970	- Jocs de Sant Vicenç
1975	- Butlletí del Centre Cultural (1975-1981)
1976	- Congrés de Cultura Catalana, a Barcelona (8 desembre)
1981	- Arribada al bàsquet llançanenc de Carles Davesa, Neus Heras i Dolors Rosa
1985	- Cessió del Centre Cultural a l'Ajuntament (abril) - Primer Pessebre Vivent a "Can Marli" (grup joves)
1987	- Inauguració del Pavelló d'Esports
1988	- Primeres colònies de bàsquet a Serinyà
1989	- Organització Fase Sector campionat d'Espanya juvenil femení
1993	- 1a Festa de l'escuma (jugadors del CB Grifeu)
1994	- Primer Memorial Rafael Mora (Bàsquet)
1997	- Enderroc del Centre Cultural
1999	- Inauguració del nou edifici de la Casa de Cultura. Nova seu del Centre Cultural - Edició facsímil de la col·lecció de Miranda (21 gener)
2000	- Assemblea per la celebració del cinquantenari de la fundació del Centre Cultural

Bàsquet

Campionats Prov.	Campionats Catalunya
18 Eq. masculins	4 Eq. femenins
9 Eq. femenins	
Copa Federació	Participació camp. Espanya
1 Eq. masculí	1 Eq. masculí
7 Eq. femenins	1 Eq. femení
Sotscamp. Catalunya	
2 Eq. femenins	

Teatre

• La Carta dels Reis	• El nostre poble	• Volpone
• Pastorets	• La pau retorna a Atenes	• Els pastorets d'en Ferrer Magí
• La Orestíada	• El foc de les ginesteres	• Somni d'una nit d'hivern
• Madrugada	• A Bacerola fan ballades	• Assaig general
• Proceso a cuatro monjas	• El foc de sant Joan	• Avi jove vol companyia
• L'ombra de l'escorpi	• Les armes de Bagatela	
• Dues farses russes	• Kux, muy lord	

Joaquim Terruella i Matilla, un desconegut?

El dibuix de *Miranda* d'en Joaquim Terruella, que il·lustra la portada d'aquesta revista, obliga a escriure sobre aquest important artista que ben merescudament fou batejat com el pintor de Llançà.

Destacats escriptors i crítics d'art han escrit sobre en Joaquim Terruella en diaris, anuaris d'art i revistes, però cal fer esment del llibre que Rafael Manzano presentà el 1989, el qual ha servit per documentar-me.

Alguns llançanencs pogueren veure el pintor Joaquim Terruella en plena activitat artística, davant la Gola i aquell Castellar enyorat per molts. Pintures nostàlgiques que evocuen un passat ple de records. Però, normalment, a un artista se'l coneix per les seves obres o per la seva trajectòria creativa i es desconeix la seva personalitat, una cosa tapa l'altra i fins i tot la realitat pot ésser completament diferent.

El seu contacte amb la pintura fou, ja des de ben infant, al costat del seu oncle Segundo Matilla. Visqué moments esplendorosos de la pintura catalana de principis de segle, que marcaren la seva pintura Iluminista, viatjant al costat de Santiago Rusiñol, el qual el definí així: "Parlar del pintor Terruella no és parlar de cap desconegut dins el camp artístic barcelonès. Terruella ha produït i produeix no pas com aquells per als qui la producció és un sofriment. Per a ell pintar és una necessitat no sols de la seva ànima fresca, espontània i voluntariosa, sinó també com una exigència física. Estem convençuts que si Terruella no pogués pintar el trobaríem mort de tristesa, en un racó".

Arxiu

Retrat de Joaquim Terruella.

El sentiment l'impregnà a la tela. Les seves vivències les exterioritzà en els seus dibuixos o aquarel·les. Possiblement per aquesta raó se'l reconegué pel seu encert en aquelles escenes taurines, plenes d'espontaneïtat colorista, amb rojos sagnants i daurats brillants.

Ens equivoquem quan pensem que Terruella fou un pintor de temari reduït, de marina o paisatge; ben al contrari, la seva tasca no sols va ser fèrtil, sinó també variada: gitanes, cafès, teatres, bodegons, balls flamencs o curses de braus, mostren la bona bohèmia del veritable artista.

Fou incansable i inicià les seves exposicions a principis dels anys vint d'una forma tímida, com corresponia a la seva personalitat, fins que l'any 1928 entrà a la Galeria Gaspar, i així va quedar equilibrada la seva desajustada economia, aspecte que no li solia preocupar, a causa de la seva generositat.

En aquesta reconeguda sala exposà reiterades vegades i de forma constant, amb gran èxit i amb molt bona crítica, donant-se a conèixer gràcies a les marines de Llançà, del Port de la Selva o de Cadaqués, fins que el 1952 hi féu la seva última exposició, ja que la referida sala canvià d'orientació artística.

La guerra civil i la llarga postguerra marcà Terruella i tots els que visqueren aquells moments complicats, difícils i plens de penúries. En algunes obres s'observa una certa melangia en la seva textura, lluny d'aquells valents olis de temàtica mallorquina.

Als anys quaranta, principalment, l'artista mostrà la seva experiència i el seu domini del color, definint-los el crític Rafael Manzano com els anys claus de la seva obra. Als cinquanta, quan l'artista era més reconegut, és quan sorprenentment canvià la seva vida més profundament, el sorprengueren problemes familiars, agreujant-se amb algun o altre problema econòmic que intentà superar amb l'ajuda d'algun amic.

Exposà per última vegada a la Sala Busquets, el 1956. Aquell home petit, de figura fràgil, amb una bondat innata, moria el març de 1957, en aquell estudi del carrer Tamarit, sense mostrar els seus darrers sentiments i que ben segur plasmà per última vegada en aquelles petites notes que, segons les declaracions d'alguns companys seus, desaparegueren, com si es tractés d'una espoliació monàstica.

El 1975 la Galeria Gaudí li va retre homenatge pòstum; també el 1984 la Galeria Gothsland organitzà una completa exposició homenatge; i el maig de 1999 a Llançà, amb motiu de la inauguració de la Casa de Cultura, se'n realitzà una altra, assignatura pendent d'un poble cap a l'artista que va difondre les seves imatges paradisiàques. Tot plegat arriba, com sempre sol passar, quan l'artista falta. Les seves obres són buscades i es cotitzen després de la seva mort, però mai no és tard per reconèixer la vàlua d'un mestre com Joaquim Terruella.

RAFAEL BORRÀS

La Parròquia

La torre-campanar de l'església romànica.

Des dels primers temps del cristianisme, la parròquia s'entén com una entitat amb un territori delimitat, regida per un rector o prior, depenent d'una diòcesi.

Ben aviat, amb el creixement del nombre de fidels, s'anaven dividint o subdividint, i així naixerien altres parròquies secundàries o sufragànies. Això s'esdevingué comú en els primers segles de l'edat mitjana i especialment en els segles XI i XII, en plena edat medieval, i en tenim testimoni per les actes de consagració de les esglésies parroquials, ja que en són el document fundacional.

Les parròquies tingueren una gran importància en temps reculats i foren la base per a la creació dels municipis moderns. El signe visible de la parròquia és l'església i el campanar. A l'edat mitjana, el territori que delimitava les esglésies i els mateixos temples i monestirs eren llocs segurs. La seguretat era la gran obsessió d'aquells temps. Per això es crearen les sagreres o celleres. Llocs de seguretat, de protecció o d'immunitat, que comprenien trenta passes al voltant de les esglésies i cementiris. Aquesta seguretat fou la causa que en aquests llocs s'hi construïssin graners, propietat dels masos, on guardaven llurs collites per protegir-les del pillatge. Sovint aquestes sagreres es

convertiren en hospicis o residències dels fills dels cabalers de masos i també homes d'ofici, i així es comprèn l'èxit del poblament d'aquests llocs.

Aquest privilegi d'immunitat ens fa comprendre la importància cabdal que tenien les parròquies, comprnent el temple i la sagrera, durant tota l'edat mitjana i fins als temps moderns en què s'aboliren aquests privilegis i la seguretat se cercava i s'obtenia per altres mitjans.

A redós de les parròquies naixeren les escoles de lletres i de música

En els tractats d'història eclesiàstica hi trobem abundant documentació, amb referències concretes, sobre l'ensenyament de les primeres lletres en els segles XVII i XVIII a les rectories o a les anomenades escoles parroquials.

Les diòcesis catalanes en foren un bon exemple. Els nois —no les noies— de la ruralia aprengueren a llegir i escriure sota el mestratge dels rectors. En el nostre bisbat de Girona, l'exemple més conegut fou Mn. Baldiri Reixach, rector d'Ollers durant cinquanta anys, i fundador de l'escola parroquial on aprengueren a llegir i escriure els nois dels masos de la població. Ollers, un petit poble del Pla de l'Estany, que tingué el privilegi de tenir com a rector un home il·lustrat i gran pedagog, que ens va llegar un llibre *Instruccions per a l'ensenyança de minyons*, veritable tractat de pedagogia, útil per als mestres i per als alumnes.

Com Ollers, foren incomptables els pobles de totes les comarques, des de la Garrotxa a l'Empordà, del Gironès fins a la Selva, on a redós de la parròquia els fills dels camperols aprengueren les nocions de gramàtica i les primeres lletres. Ara, en aquests inicis del segle XXI, no podem sinó lloar i admirar aquesta tasca cultural, al costat de l'espiritual, que realitzaren els rectors rurals.

Un altre aspecte de l'ensenyament, molt relacionat amb les escoles parroquials, foren les escoles de música, que proliferaren en parròquies importants de tot el bisbat. Més d'una trentena d'escoles amb fundació i dotació pecuniària estaven en ple funcionament, des de l'escola de la catedral fins a les dels pobles petits, com per exemple Monells, que ja en el segle XV disposava d'orgue. Els mestres de capella que estaven al davant d'aquestes escoles disposaven d'orgue i d'algun harmònim o piano per impar-

tir les classes als alumnes. Ell, també, era el responsable de la música coral per solemnitzar les festes litúrgiques de durant l'any.

Llançà fou una de les parròquies on hi havia una fundació per dotar un mestre-organista. El document fundacional ens dona la data de 1780. La notícia del primer orgue comprat per la parròquia és de l'any 1619. Hom el comprà a Joan Martí, organista de la catedral de Girona, pel preu de 218 lliures. Tenim, encara, més notícies de l'orgue i la fundació de l'escola musical. Rafael Dalfau, marmessor de Rafael Tolsanas, fundà el benefici de Sant Rafael, amb càrrega de tocar l'orgue, dotat d'una casa i hort situats a Llançà, amb 6.193 lliures de capital. La família Dalfau foren els posseïdors del benefici durant molts anys. Després sabem que passà a la família Xaubet i el darrer organista i mestre musical, fins al 1936, fou Mn. Josep Ciurana.

Durant molts anys, les cobles de les nostres comarques es nodrien de nous valors amb joves músics formats a les escoles de música parroquials, moltes d'elles anomenades escolanies. Es dedicaven bàsicament al cant coral religiós, però a l'infant o jove que tenia qualitats musicals se li donaven classes d'instruments. Després es convertien en virtuoses instrumentistes que servien per als relleus generacionals de les cobles-orquestres. Tota aquesta tasca cultural i d'ensenyament es perllongà durant uns segles, fins que modernament la societat civil, especialment els governs estatals, han pres part en el camp de l'ensenyament, convertint-se en els principals agents d'aquest bé comú. L'església ha continuat la seva labor, a través de les ordes dedicades a l'ensenyament amb els seus col·legis privats, que han pogut oferir un ensenyament de qualitat i més personalitzat.

Modernament, les parròquies han dirigit els seus esforços cap a altres camps o àrees, abandonades o quasi oblidades per la societat civil, com serien, per exemple, els esports especials o minoritaris, l'excursionisme, els casals d'estiu, sortides a la muntanya o acampades, etc. No podem deixar d'esmentar tots els esforços que es fan per atendre els més necessitats, a través de Càrites o altres organitzacions semblants, portades i gestionades per un voluntariat sorgit a redós de les parròquies. L'exercici de la caritat i del voluntariat no és d'ara, sinó que a l'entorn de les parròquies han sorgit, des de sempre, institucions caritatives, continuadores de l'esperit hospitalari i caritatiu dels monestirs medievals.

Conclusió

Les parròquies han estat i són uns pals de paller en els pobles, que han hagut d'aguantar fort, especialment en èpoques de crisi de la societat civil. Quan aquesta ha estat mancada de dirigents qualifi-

cats per portar endavant iniciatives, a vegades sorgides del poble, aleshores les parròquies —entenen les persones de l'entorn parroquial— han estat elles que han fet reeixir iniciatives culturals, esportives, caritatives que de cap manera haurien tingut èxit en el marc de la societat civil.

D'exemples i experiències d'això que he exposat segur que tots en trobaríem, però esmentar-les, ara i aquí, allargaria massa aquestes consideracions. Qui no recorda aquelles representacions dels pastorets, o aquelles excursions a casals d'estiu de quan érem infants, organitzades a redós de les parròquies? I això ho recordem les persones de certa edat que ens va tocar viure la cultura i l'esport dins del franquisme, per tant, dirigits pels seus organismes, i fora d'ells era molt difícil poder organitzar qualsevol activitat. Les parròquies tenien una certa llibertat d'organització, per això aixoplugaven tantes activitats en aquells anys.

Aquest va ser el cas del Centre Cultural de Llançà i tantes organitzacions que, amb nom o sense nom, sorgiren a recer de les parròquies. Eren els moments propicis en què es donaven aquestes situacions, que alguns pocs lamenten haver perdut, però altres, i som molts, ho creiem millor així, en què el protagonisme ha passat a la societat civil i a les seves institucions. Les parròquies han de trobar el seu lloc i el seu paper, sense haver de fer la suplència de la societat civil, com tan sovint ha passat al llarg de la història.

JOSEP CLAVAGUERA I CANET

L'església de Sant Vicenç, del segle XVIII, seu i símbol de la parròquia.

De Mossèn Josep Benet i Cantó

(En recordança)

La nostra entrevista

Vèiem l'església, des de la Plaça, enlairada.

L'oíem, des de dins, en l'oració i en els sermons.

La vivíem en la quietud i, cadascú, en la seva intimitat.

Un xic de rutina; una mica d'anar fent.

Al capellà se'l trobava a la sagristia o a la rectoria.

Més ençà...

El nou capellà, ben plantat i ben ensotanat, a pas llarg, començava a fer camí, per casa nostra.

A l'home confiat, la tramuntana li va fer voleiar la teula, elegant barret eclesiàstic, fent-la rodolar, fins arraconar-la.

El capellà nou començava a fer-se llançanenc i, escarmentat per la tramuntana, conegué també els altres vents, sentint les ratxades brunzir per les escletxes, roncar al dedins i bramular al defora, la cançó dels bufaruts.

El nostre país és airejós i sec i els carrers terrosos d'abans feien el trepig ferm i suau i tothom s'hi fixava en el seu tros de façana i tothom adequava la seva parcel·la, escombrant-la i ruixant-la, esquitxant amb l'aigua d'una galleda i escampant la resta, com un ventall, fent-ho amb lleugeresa i amb l'estil apropiat.

Llavors, se sentia l'olor de la terra molla i la veïna sortia a la fresca, seia en una cadira baixa i desgranava uns pèsols o enllestia unes mongetes tendres.

El capellà, observador d'aquella estampa, hi veia una bella postal dels capvespres. Hi veia l'espai, la fresca i la família.

És que ja era llançanenc.

I n'era, fent coses.

Ping-pong, futbol juvenil i bàsquet.

El Grifeu de Llançà.

Cinefòrum, teatre, biblioteca i orfeó.

L'orfeó El Campanar.

Miranda i les Llances.

Així mateix, Sant Pere de Fener i Sant Joan de Grifeu; llocs de missa a l'exterior.

Totes aquelles coses segueixen vivents.

Eren coses d'un capellà. Eren coses d'un poble.

Una vegada, en un dia de pluja batent, el mossèn, per no mullar-se es redossà al portal d'una casa; que la dona, en aquell moment, desava la roba d'una desca;

que l'home, el capellà, s'oferia per plegar els llençols; que n'era pràctic, per haver-ho fet a casa seva, ajudant la seva mare, l'Enrica, que era planxadora.

I que la veïna, sorpresa i confusa, més tard ho explicava somrient i cofoia.

En aquell temps, al camp de La Creu, a mitja tarda, hi anaven uns quants nois a rompre el calçat fent futbol, jugant, entrenant-se a la seva manera, xutant i destrossant espartenyas i el mossèn hi acudia, s'arremangava la sotana i, feixuc, corria per l'extrem provant de centrar, que només ho intentava.

Suava de valent, s'embrutava i resistia les trompades i les rialles.

Mai no va fer cap gol, però sí que va fer molts amics.

Després...

Ja guardada la teula i arraconada la sotana, el nostre capellà es posà el *clergyman* i la nova vestimenta ens l'acostà una mica més.

Amb tot, trobem un pitjor dia, un dia en què ell es va discutir amb algú i que l'altercat fou desagradable, dur i difícil.

Mossèn Josep mantingué la postura per no fer un lleig, emperò l'altra persona excedint-se, es va passar.

Una gropada...

... que va escampar.

A l'endemà, a cal mossèn, reberen una escòrpora, vermella i llançanenca, amb una nota de penediment.

Fou el millor peix, per a la millor reflexió.

El nostre capellà era, més que més, paraula i música, tacte i maneres, i solia relaxar-se prenent un cafè, esbargint cabòries i, a vegades, de la pausa se n'aprofitava, fins i tot fent-hi una becaina, un clucull.

Afegim-hi, encara, una dada entranyable en el to musical.

Hi hagué un home.

En Miquel Pacreu i Calsina.

En Miquel s'aixecava amb el dia i s'arrencava cap a la vinya; de sol a sol.

Allà, un cop cansat per la feina feta, s'hi reposava entretenint-se amb la música. Rumiava les cançons solfejant, com ell en deia. No sabia de lletra i se les empescava fent música amb gargots que només ell mateix entenia. En deia fuses i semifuses, que després caldria desxifrar.

Queia el dia, s'acotxava el sol i en Miquel se'n tornava cap a casa.

Un xic més tard, rentat en una palangana d'aigua del pou, canviat de roba, mig mudat i sopat a corre-cuita, amb els companys assajaven detalls i harmonia de les cançonetes, de les corrandes que coneixien.

Els, en Miquel i els amics, tenien una coral senzilla, però rica d'entusiasme.

Ell la menava. Menava els impulsos guiant amb la batuta, una verga de lledoner, fina i polida.

Un dia, ja més cap aquí, el mossèn conegué aquella història i per saber-la del tot s'assegué amb en Josep Vidal, en *Jepet*, home de mostatxo i de pipa de fumar, que havia estat cunyat d'en Miquel Pacreu.

El mossèn i en Jepet van enraonar, esbrinant i escatint la qüestió.

En Jepet reposava la pipa i cantussejava *La Cadenera* que, potser, era l'ensenyà d'aquells cantaires.

Això, en una taverna.

En Jepet hi posava el so i la lletra i el mossèn ho posava en solfa. Ho posava en solfa, de veritat.

Ho reviscolaven humitejant, de tant en tant, la gargamella.

"Escolteu el feliç cant
d'una hermosa cadenera
que cantava al peu pla
al marge d'una ribera."

I ja ho pogueren cantar els de l'orfeó El Campanar, homenatjant l'home Miquel Pacreu.

S'ho valia i el mossèn ho havia fet possible.

Testimoni de respecte i d'estima.

Música dels sentiments.

Això mateix es repetí, encara que aquest cop a l'inrevés.

Una sardana sense lletra.

Des de la masia.

D'en Josep Jofre i Pagès. La música.

El mossèn també la volgué per a l'orfeó i hi hagué de posar la fantasia poètica. El guió.

La conjunció, ben aviat, va ésser un clam del poble i ho segueix essent. La sensibilitat.

"El vent xiula i no para,
regira els olivers;
les fulles d'atzavara
s'afilen un xic més.

...

En veure que arribes el mas somriurà,
amb la claror teva s'il·luminarà,
i serem bandera blanca
tot ondejant per Llançà."

En aquell univers hi hagué màgia.

La d'un temps complex.

La d'un sacerdoci.

La d'un estil...

... coses que no s'esborren.

M. FA

Mossèn Josep Benet, el dia del seu comiat a Llançà.

Espurnes i guspïres a ca "Les Hermanes"

Tot i que conservem la mirada jove, podrïem dir que no tot segueix el mateix ritme, ja tenim molts anys. Lluny queden, és cert, aquelles entranyables vesprades durant les quals, a quasi totes les cases, a redós de la llar de foc, l'avi o el cap de família omplia la vetllada explicant alguna història o un conte tot esperant l'hora d'anar al llit.

La meva estima i entusiasme per la gran obra que va ser encetar el que després seria el Centre Cultural, va deixar-me tocat. A mi i a tots els que vàrem intervenir en el procés. Redimoni!, cinquanta anys de Centre Cultural són molts anys. Darrere els vidres de la joventut, quan hom busca la seva pròpia identitat en un enfrontament obert amb la vida, agraïm una certa autonomia, tota mena de risc, una capacitat espontània vers nosaltres. Val a dir que, en començar aquells anys cinquanta, ens sentïem marginats i abandonats. Abandonats i deixats de totes les mans, de la de Déu i dels que més obligats estaven vers el jovent i que, presumptament, tenien l'obligació de vetllar per nosaltres: els organismes oficials.

En aquell ambient i circumstàncies gairebé irrespirables era difícil, per no dir impossible, reeixir intel·lectualment.

Mai cap professor m'havia manat, ni tan sols recomanat, que llegís un cert llibre. Els llibres fins aleshores els estudiàvem, que és una funció molt diferent de la lectura agradable. Ca "les Hermanes" va ser l'encadenat de diferents branques on va encaixar la cultura. A ca "les Hermanes" va néixer el Centre Cultural. Memoritzant, recordo el plafó on nosaltres enganxàvem els primers escrits i dibuixos. Plafó rústic de fusta, on per primera vegada s'hi va escriure el nom de *Miranda*, que després seria l'encapçalament del Butlletí del Centre Cultural, publicat els anys 1954-68.

Acabada la guerra civil, en els moments més durs de la repressió i del control totalitari de les activitats de tota mena, el govern franquista emprèn la monopolització de l'esport i el control total del teatre i el cinema.

L'esport atrau l'atenció de tothom. Tenia la consideració de fenomen social i el paper que avui dia juga en el context de la societat actual té un interès que no podem defugir per la seva transcendència. El Centre Cultural va tenir clar de seguida que calia anar a una nova concepció de l'esport, entenent-lo com una activitat a la recerca del benestar físic, com a formació educativa i com a esplai, tot practicant-lo lliurement. El benefici que comporta la pràctica de l'esport amb aquesta concepció és un dret de tot ciutadà.

A ca "les Hermanes" tenïem com a únic esport dues taules de ping-pong. Després va arribar el bàsquet, que fou una eina bàsica per a la formació cultural de molts joves de la població, que ara són pares i avis.

El règim franquista va ser l'inici d'una llarga etapa de prescripció de la nostra cultura i, per tant, del teatre i del cinema. El teatre amateur que va tenir un fort arrelament a casa nostra –fet per joves de casa nostra i per a casa nostra– va anar declinant. Tanmateix, algun grup va revifar, però ara per ara, pràcticament ha desaparegut. El treball del Centre Cultural per tirar endavant la secció de teatre era molt difícil. Tot i així, quelcom es va fer, i bé.

Dins el concepte del fet cinematogràfic, en què les pel·lícules eren considerades com una mercaderia amb valor de canvi, el cinefòrum va jugar un paper important. Era una plataforma de debat i de conscienciació sociopolítica. El cinefòrum, en bona mesura, reemplaçà les grans diferències de l'exhibició cinematogràfica comercial. Recordo la sensació agradable que donà el veure certs films al Cine Miralles, (a cal Capellà), films com: *El limpiabotas*, *Ladrón de bicicletas*, *La ley del silencio*. Després, un llarg debat –a la nit, sense calefacció i amb un fred d'hivern que déu n'hi do–, un fred dels d'abans.

Cal dir que sense la incorporació de la música al patrimoni cultural de tota persona, es inútil parlar de cultura en la seva totalitat. Cal tributar especial atenció a un fenomen de protesta, ben palès aquells temps. El fenomen que aquí va ésser conegut inicialment com la Nova Cançó. Fem especial esment a la importància que va assolir en un moment històric precís el fet de la Nova Cançó, junt amb els seus protagonistes: Raimon, Serrat, Lluís Llach, Marina Rossell, Maria del Mar Bonet...

Quin enrenou l'actuació de Raimon al Centre Cultural! Fins i tot intervingueren la Guàrdia Civil i el comissari de policia de Portbou. Denigrant, però comprensible, era música de protesta i contrària a les dictadures. Mereix especial atenció el paper fonamental i la tasca esforçada de l'orfeó El Campanar (amb el mossèn sempre al davant) per la cultura, amb una munió de nois i noies agermanats per la música.

Diu un proverbi hindú: "Cal no oblidar, mai, que una llarga caminada comença sempre per un primer pas". Tot va començar amb l'arribada d'un capellà i va continuar a ca "les Hermanes"; les espurnes i guspïres han finalitzat amb una flama: La Casa de Cultura.

FREDERIC RIERA i MALLOL

Arxiu

*Mossèn Josep,
a Fornells-Park,
en lliurar-li Marta Ferrusola
la medalla de l'Esport.*

*L'Anna Maria,
al costat del mossèn,
en l'homenatge de comiat.*

S. Moret

P. Ferrándiz

*Lolo Sáinz i Clyford Luyk,
amb els joves llançanencs.*

Mossèn Josep

Quan en Joan Pacareu em va demanar unes ratlles per recordar la nostra amistat amb mossèn Josep Benet i Cantó, no podia pensar l'emoció que em va causar la seva petició. Era un motiu per evocar els molt bons moments que la nostra família havia compartit amb ell. Des dels primers temps de la seva estada a Llançà, va sorgir una sincera amistat amb tots els de casa, especialment amb el meu marit Joan.

Un dels primers contactes amb ell fou a l'estiu. Repassant el llatí als nostres fills grans, Joan i Pere, que el tenien empantanegat. El recordo certs matins, sota els arbres de la Farella, que els resguardaven de la calor. En un d'ells, en Pere li deia: "El llatí no em servirà per a res" i mossèn Josep li responia: "Almenys et servirà per aprovar el curs".

Amb el meu marit tenien grans converses i moltes vegades, si venia a sopar, les sobretaules s'allargaven fins ben entrada la nit. Coincidien en política, art, i molts altres temes que es presentaven.

La seva arribada a Llançà va donar empenta a moltes activitats culturals i socials que encara es ressentien de la postguerra. Succeïa a mossèn Francisco que, pel poc temps que hi estigué, no va deixar gran empremta a la vila. En canvi, mossèn Eduard Trigás i Hermida, que en fou rector acabada la guerra, de 1939 a 1946, va deixar una bona memòria. Amic de tothom i en especial dels pescadors, sortia amb ells en barca i a voltes tornaven cantant tots plegats. Com a capellà castrense que era, el seu aval fou molt valuós per als llançanencs que tenien problemes de papers.

En incorporar-se mossèn Josep a la parròquia de Llançà, els temps ja no eren tan difícils i tot no oblidant les necessitats materials que hi havia, com restaurar l'església, va dedicar més temps, voltat de llançanencs que volien millorar el nivell intel·lectual de la vila, a activitats culturals. Els va animar a cultivar la música, les lletres i l'esport. Era un home imbuït d'un esperit postconciliar. L'església s'anà restaurant. Va demanar al pintor Evarist Vallès, que vivia a Figueres, que pintés les llunetes de la part alta del temple.

En música va fer que l'orfeó El Campanar adquirís força categoria. Quan ell el dirigia, ho feia

amb tant d'entusiasme i energia que es va guanyar el sobrenom d'*En Branques*. Aquest cor va actuar més d'una vegada amb èxit en molts llocs de fora de Llançà. Mossèn Benet tenia un gran esperit musical.

Més d'una vegada havíem anat junts als Festivals Pau Casals, de Prada de Conflent. Fou l'autor de la música dels *Goigs de la Mare de Déu del Port de Llançà*.

En l'esport sols cal recordar que la seva actuació va merèixer que la Generalitat, l'any 1988, li concedís la Medalla de l'Esport. Va aconseguir que l'equip de bàsquet Grifeu adquirís fama nacional i gairebé internacional i que personatges dins d'aquest esport com en Rafael Mora, l'Emiliano Rodríguez, en Buscató, en Van Leuven i d'altres, s'interessessin per aquest club i li donessin el seu suport.

En la part literària fou una gran obra seva, ajudat per més d'un lletraferit llançanenc, la publicació de *Miranda*, revista-butlletí del Centre Cultural de Llançà. Va sortir publicada, naturalment en castellà, obligatori en aquells temps, des de 1954 a 1968. Va comptar amb la col·laboració de molta gent important d'ací i de fora. A més de parlar d'esdeveniments i activitats culturals que tenien lloc a la vila i arreu, donava notícia del moviment demogràfic de Llançà. Com a mostra diré que el 1957, amb motiu de la mort del pintor Joaquim Terruella, llançanenc de cor i veí del Port de Llançà de molts anys, *Miranda* va publicar diversos articles necrològics de gent coneguda en el món de l'art, com Joan Cortés, Sebastià Gasch, Rafael Manzano i Manuel del Arco. Notable fou l'ajuda i consell de Joan Subias i Gaiter, entre la d'altres intel·lectuals.

En el teatre, va aconseguir formar un grup d'aficionats força dotats entre el jovent de la vila, que tan bé muntaven uns *Pastorets* com una *Orestíada* o el *Proceso a cuatro monjas*, de Vladimiro Cajoli. També va fer possible l'actuació a Llançà, entre altres, de Miquel Martí Pol, Núria Feliu i, l'any 1964, Raimon, que encara se'n recorda.

Josep Benet va comptar amb l'ajuda de la seva germana Anna Maria, que era la simpatia personifi-

F. Gaspar

Mossèn Josep i el senyor Gaspar, una amistat ferma.

cada. Fou una gran col·laboradora seva, tant com de majordoma-secretària com d'ajudant en les tasques parroquials de beneficència i obres culturals. Una d'aquestes era el que en deien *el cine del capellà*. En aquest cinema s'hi varen arribar a celebrar importants sessions de cinefòrum, amb pel·lícules de gran categoria que altrament no s'haurien pogut projectar.

La seva obra més important fou la creació del Centre Cultural de Llançà, al qual amb gran il·lusió dedicava tots els moments que podia. Potser la que li donà més maldecaps fou l'adquisició del local de la plaça. Quin goig hauria tingut ara, en veure acabada i en plena activitat la seva iniciativa!

I què en direm de la Festa de les Llances? L'any 1960, Mn. Josep Benet va tenir una idea. Com reconèixer i agrair públicament a les persones que s'havien distingit pels seus actes en bé de la vila o dels altres o en els seus resultats acadèmics? Es mereixien un guardó. Reunit amb el Centre Cultural de Llançà, es va acordar instituir una festa en la qual es concedissin uns premis a les persones o entitats distingides per la seva ajuda a Llançà i a les seves institucions. El premi va consistir en unes insígnies, amb una llançà, ensenya de la vila, que s'entregaren als mereixedors. Una era d'or, diverses de plata i unes de bronze, per als infants que fossin els més estudiosos. El lliurament es feia als volts de la festa major d'hivern, per Sant Vicenç, i enmig d'una lluïda festa. La primera concessió tingué lloc l'any 1961. L'Ajuntament de Llançà i el Centre Cultural han tingut l'encert de continuar aquesta tradició que honora Llançà.

Naturalment, totes aquestes activitats necessitaven diners. El nivell econòmic no era el que ara ha portat el turisme. Hi havia gent que feia algun donatiu, però la safata que es passava a l'església no era massa esplèndida.

Conten que, en temps de mossèn Francisco, un senyor molt important donava al campaner un duro perquè li guardés el primer banc. En canvi, uns anys després, un feligrès va regalar dos bancs per a la capella del Port. Una forma de recollir diners eren les tómboles que el rector organitzava de tant en tant. La gent col·laborava, uns comprant números i altres donant el que podien per dotar els premis. Eren sobretot esplèndids els Molfulleda, d'Arenys de Mar, d'on era fill mossèn Josep, que enviaven molt Calisay.

En les converses que tenien Josep Benet i Joan Gaspar no sempre es parlava de temes d'actualitat o de política, en moltes parlaven de les finances de la parròquia. El meu marit tenia amics amb influència en certs bancs de Barcelona i el va fer de bo amb ells per realitzar operacions de crèdit. Crèdits que, per mira-

cle, o qui sap com, sempre es varen tornar. Així es varen poder resoldre problemes pendents, entre ells la compra de l'edifici de la plaça Major per al Centre Cultural. Recordo un amic, el Sr. Forn, que feia d'àrbitre en els partits de pilota (no de bàsquet), destinada a Els Ametllers o al ditxós Centre Cultural, que digué més d'una vegada al meu marit: "Sr. Gaspar, vol dir que un dia aquest capellà no el fotrà?" Els partits sempre acabaren bé.

La discreció de Mn. Josep Benet féu que la seva vena poètica fos poc coneguda de nosaltres. Sols una vegada ens va fer escoltar algun dels seus poemes. En coneixíem la lletra d'alguna cançó que cantava l'orfeó El Campanar, o si *Miranda* publicava alguna poesia seva. La nostra sorpresa fou el llibre que li programaren a Lloret de Mar, l'any 1993 *Diakonia*. Conté quantitat de versos i poemes importants, alguns dedicats a Llançà, força inspirats.

La seva marxa de Llançà, l'any 1974, fou per a ell un gran contratemps. No oblidaré mai un capvespre a casa, a la Farella, l'arribada de mossèn

Josep amb la cara trasbalsada: "Us he de donar una mala nova –digué– i vosaltres sou els primers en saber-la". Els ulls se li varen humitejar. "Em volen fer anar a Lloret de Mar, es veu que és una parròquia amb problemes i volen que jo hi vagi a posar ordre"... Veritablement, aquestes paraules, plenes d'emoció, ens varen colpir a tots. Després va afegir: "És un favor que em demana el bisbe Jaume Camprodon, i no li puc dir que no, malgrat que jo voldria quedar-me a Llançà. Si aquest trasllat me l'hagués demanat Narcís Jubany, quan era bisbe de Girona, m'ho hauria pensat i potser li hauria dit que no". No ens va dir el perquè.

La nostra amistat, malgrat la distància, no va minvar. A voltes ens vèiem, bé a Barcelona o bé a Lloret, encara que no tan sovint com hauríem volgut.

En morir, el 18 de maig de 1997, espero que s'haurà trobat amb en Joan, que va començar a passar el 14 de gener de 1996. De què deuen parlar?

ELVIRA FARRERAS VALENTÍ DE GASPAR

Pròsper Pumarada

La pista dels Ametllers, tan entranyable.

Carta abierta a Mosén Benet

Querido Mosén,

A través de mis andanzas por infinitos pueblos y ciudades de España, regiones y países, donde mis obligaciones y caprichos baloncestistas me han llevado a lo largo de los doce intensos años que llevo dedicados a nuestro deporte, tenía que ser de un pueblecito pequeño, escondido y casi desconocido, donde recibiera la mayor impresión de mi vida. En un pueblecito, claro está, español.

Los que gozamos, sufrimos, vivimos del baloncesto y para el baloncesto, sabemos, Mosén, mucho, demasiado. Como todo aquel que sufre, goza y vive para una profesión o para una vocación —que el bien para poseer aquélla es imprescindible ésta, no ocurre lo contrario— estamos, o pretendemos estar, de vuelta de todo. Por ello, quizá, vamos poco a poco, a través de los avatares de la vida, intentando aplicarnos una capa de impermeabilizante externo, sobre la que resbalen todas las impresiones habidas y por haber. Y en esta situación creía encontrarme yo, antes de conocerle a usted... y a Llançà.

Yo me descubro ante usted, Mosén; usted y su pueblecito han hecho que de nuevo me asalten muchas de las ilusiones, de las quimeras que hace años me corroían el espíritu, apareciéndoseme como más que posibles e inmediatas realidades, lo que luego se perdía en los zarandeados laberintos de los contactos humanos discrepantes, racionales, sesudos, prácticos y experimentados.

Resulta que estas ilusiones, que ya terminé por considerar hace tiempo quimeras casi absurdas, usted las ha convertido en realidad con sencillez, con naturalidad. ¿Cómo lo ha hecho, Mosén? ¿Es cierta esa insignificante obra de hacer que en un pueblecito de casi dos mil habitantes, veinte de ellos —el uno por ciento— jueguen al baloncesto? ¿Se da usted cuenta, Mosén, de que esa pequeñez, es algo que roza lo fabuloso? Si el uno por ciento de cada población... ¡Dios!

Y si la cita del porcentaje se redujera a una sola, a fin de cuentas, se limitaría al gran mérito de hacer que practiquen el baloncesto uno de cada cien habitantes de un pueblo de dos mil. Pero al no ser tan sólo eso, al palpar las circunstancias en que esa labor fue iniciada y sigue desarrollándose, al cono-

cer el espíritu que a todos ustedes les anima, les ilumina, mejor, estos impermeabilizados vivientes como yo sufren el impacto, brutalmente dulce, de comprobar que quimera y realidad no son definitivamente inasociables.

Si cuando, a través de nuestras conversaciones de sobremesa, esperaba oír la cantinela del sacrificio, de los inconvenientes, de las indiferencias e incomprensiones, de las dificultades y de los, a pesar de todo, triunfos magníficos, escuchaba de usted proyectos, acción, comprensión, autoexigencia y alegrías, créame, Mosén, veía visiones.

Cuando en esas charlas, intuía la clásica y casi inevitable —y lógica, no crea— actitud egoísta, egocéntrica y recuperadora de todo aquel que considera como futuramente rentable un trabajo meritorio, hallaba en sus palabras la justificación, el “pago” ya cobrado en el propio fruto de su trabajo enfocado, claro está, hacia esferas bastante más altas que las terrenas, usted, Mosén, me desarmaba.

Me decía un padre del pueblo: “Antes, cuando no estaba el Mosén, nuestros hijos robaban fruta; ahora juegan al baloncesto”. Si fuera sólo esto, Mosén, su labor ya estaba más que justificada. Pero por el agujero que usted ha practicado a través de mi impermeabilización, la sensación que ha penetrado, me dice que no es eso sólo.

Allá usted con su labor de ministro de Dios en la tierra, y que él se la premie, como sin duda hará, Mosén. Yo, como aficionado —como profesional aficionado, aclararé— al baloncesto, y como español, también le premiaría. Lo malo es que el premio que yo le daría, no puede llegar a ser ni la sombra del que usted mismo ha obtenido ya sin desearlo.

Por lo tanto, Mosén, me limito a descubrirme ante usted. Y a darle las gracias. Yo creía ya que ciertas ilusiones no eran más que el producto de la juventud irreflexiva, de la ambición desmedida o de la inexperiencia de la vida. Así, al menos, me lo habían hecho creer, hasta que he visto su milagro de Llançà.

Ahora puedo volver a soñar.

Reciba un saludo de su buen amigo.

PEDRO FERRÁNDIZ

Recordant Mossèn Benet

Parlar de l'enyorat Mossèn és, pels qui el vam conèixer, obrir un doll de records, tots presidits per la seva inconfusible personalitat.

La meva coneixença amb Mn. Benet es produí a la carretera a mitjan del...segle passat. Exactament a la carretera de la costa, tocant a Arenys de Mar. Anàvem amb un vell Ford, cap a predicar coses de bàsquet a Girona. En Joan Marquès, e.p.r, m'acompanyava i tot d'una m'havia advertit: "Si per la carretera et para un capellà, para. No sé qui és, però m'han dit que està arrencant el bàsquet a Llançà". Efectivament, al cap de poc temps una figura negra, tirant a gegantina, es dibuixà en plena ruta, tot agitant els braços (cal recordar que la circulació, en aquells temps, era escassa i el meu tronat Ford destacava i no precisament per cap virtut automobilística). De seguida la vam tenir armada. Més ben dit: de seguida la va armar. El Mossèn inicià amb bon to: "vostè podria pujar uns dies a Llançà per ensenyar bàsquet a uns nois. Ja li escriuré i veurà com ens entendrem, etc, etc."

Tot plegat que, en arrencar novament, teníem la sensació, en Marquès i jo, d'haver conegut un personatge dels quals, malauradament, en corren pocs. Al cap de pocs dies, a Barcelona, rebia una carta que em permeto qualificar d'històrica: mossèn Benet em proposava passar una setmana a Llançà, amb temps per fer excursions per la zona amb la meva esposa, fiant-nos del vell Ford, i d'entrenar cada dia cap al tard. Seguien unes indicacions força sucoses: ens "pagaven" oferint-nos una cambra a ca les Tomases (amb balcó inclòs), afegint-hi "i consideri que això li ho ofereix un capellà, nosaltres que som professionals de la demanda".

Naturalment vaig acceptar de seguida i em vaig trobar ple de bona gent disposats a aguantar-me uns dies parlant d'allò que sempre m'ha complagut, pilota i cistella!

Aquella setmana ens va servir –a la meva dona i a mi– per visitar la contrada i relacionar-nos amb gent civilitzada (vull dir empordanesos i del bàsquet!).

Parlar amb el mossèn de moltes i bones coses fou un gaudi impagable: de bàsquet, de música (la seva devoció), del "govern" d'aquell temps (i no bé precisament), de la nostra estimada terra (en això no hi planyíem ni elogis per tot allò que representava, de la mateixa manera que empràvem adjectius contundents pels qui no ens estimaven ni ens estimen).

Fou una setmana en la qual vam lligar la nostra amistat amb un nus ferm i representà el pròleg d'una relació, no tan intensa com jo hauria desitjat per allò de les obligacions i la distància, però que marcava un abans i un després a la meva vida.

El fet d'haver estat el primer foraster que anà a Llançà a predicar bàsquet és un dels fets que recordo amb més orgull –perdoneu-me!– i que al cap dels anys servo amb complaença.

Per anar bé hauria d'explicar amb un cert detall tot allò que fèiem i, especialment, la facilitat d'assimilació de tots els exercicis, bàsicament de fonaments individuals, i em podria penjar una medalla... La veritat és que l'atenció dels xicots era tanta que, com a mínim, igualava l'interès dels meus deixebles més addictes.

Ara, en recordar la figura de l'inoblidable mossèn, vull renovar l'agraïment per tot el que va fer i va impulsar.

ALBERT GASULLA

Llançà, un gran recuerdo

Al regreso de Roma, volví directamente a Barcelona, porque deseaba pasar unos días junto a Josefina. El uno de octubre debía incorporarme al Real Madrid, pero quedaban por medio diecisiete días en los que yo deseaba olvidarme del baloncesto, de la tensión de los partidos. Así fuimos a descansar a Llançà, donde nos había invitado, tiempo atrás, un gran compañero de la residencia Ramon Llull, Faló Suárez. En el pueblecito gerundense fuimos huéspedes de honor de Mosén Josep Benet y Cantó. Pasé unos días inolvidables, y empezó a consolidarse una entrañable amistad entre el cura Benet y yo. El tenía dos obsesiones importantes: la educación de la juventud y el baloncesto. Logró entusiasmarme con sus planes, sus proyectos, y aunque lo que me había llevado a Llançà era el deseo de descanso, a los dos días estábamos organizando una promoción de baloncesto entre los chavales del pueblo. Hasta entonces, nuestro deporte se había llegado a Llançà como consecuencia de un grupo de americanos que se había afincado en Roses, y que tras formar un equipo, habían realizado unas cuantas exhibiciones por las localidades vecinas. Aquellos americanos hicieron un buen trabajo de promoción, y jugaban partidos con los conjuntos locales, a los que lograban vencer con cierta facilidad.

A toda prisa se organizó un encuentro con los americanos de la base y Emiliano se convirtió en el secreto del Grifeu de Llançà, en el elemento sorpresa.

¡Y tan sorprendente! Ellos salieron confiados. Seguros de que iban a ganar, como siempre. Aparecieron con sus camisetas de colorines y sus coca-colas en la mano. Mascando chicle mientras jugaban. Como sin darle importancia alguna al partido. Y perdieron por 49-46. Yo, muy arropado por unos chavales bravos y luchadores —Juanola, Vilaboy...— les marqué 24 puntos, y todos conseguimos enfadarlos, porque no les gustó nada nada la derrota. Tanto es así, que pidieron la repetición del partido una semana más tarde. Cuando volvieron, venían más preparados, y sin que les faltase ninguno de sus elementos. Empezaron muy serios, y a mí me vigilaban muchísimo. De

cualquier forma, al tiempo reglamentario se llegó con empate a 54 puntos, y sólo pudieron ganarnos en la prórroga por 63-59.

Era el comienzo de una rivalidad que había de durar algunos años, mientras permanecieron en la base aquellos hombres.

Aquel verano en Llançà empecé a promover el baloncesto infantil y de aquellas generaciones, formadas durante los siete veranos en que pude acudir a veranear a ese pueblo, salieron los elementos primigenios del equipo que se consolidó en la primera categoría regional y que goza de un prestigio en la provincia, aparte de ser conocido y elogiado en toda Catalunya. Aquel grupo, en la pista de Els Ametllers, reunía nombres como los Andrés Juanola, José Mª Pacreu, Juan Pacareu y Rafael Mora, algunos de los cuales siguieron tiempo en la brecha, y los demás, envenenados por este baloncesto de nuestros amores, son quienes dirigen el club. El Mosén siguió incansable en su labor de apostolado, y cuidó un poco más a distancia de que la juventud llansanense tuviera en el Centre Cultural tiempo para el deporte —el baloncesto— y la cultura. Guardo gratísimos recuerdos de ese pueblo gerundense, donde mis amigos, los Salvatella, Altés, Gaspar, Juan Torrent *El Carreter*, siempre me recibieron con gran afecto y a los que tiempo después, muy de vez en cuando, pude ver para recordar juntos aquellos veranos de descanso, baloncesto y alegría espiritual.

EMILIANO RODRÍGUEZ

Sardanes a la plaça, amb l'Emiliano i en Sáinz.

Aquellas canciones

Agur Jaunak, Ator mutil, Maitetxu, son canciones que estaban dentro del repertorio del coro que había creado Mosén Josep. Para mí eran particularmente motivo de emoción. Me recordaban mis raíces. *

Pasado algún tiempo se formó un pequeño coro, que desde luego no era El Campanar de entonces, pero las voces que cantaban eran fruto de la sensibilidad sembrada por las orientaciones y dirección

del Mosén. ¡Aquellas manos tuyas tenían melodía en sus movimientos!

Disfruté siendo parte de las piezas de ese grupo, fue como un eslabón de unión entre los dos coros, prueba de que la música une pueblos, generaciones, sentimientos.

Conservo un buen recuerdo.

ISABEL ECHEVERRÍA

Records

Han passat molts anys del començament de la idea i el fet, portat a cap pel malaguanyat Mn. Benet, de crear el Centre Cultural de Llançà.

El Centre Cultural esdevingué una eina formidable per fer coses en aquell temps que no era gens fàcil, tant pel moment polític com per la falta de recursos. Mn. Benet sempre se'n sortia.

Jo al principi no formava part d'aquell grup de jovent, que la gent anomenava *els nois del capellà*, fins que un dia l'Andreu Juanola em demanà d'anar a la reunió del Centre perquè, segons ell, feia falta gent que no fos d'aquest grup de jovent. Hi vaig anar i, mira per on, més tard vaig acabar sent-ne el president.

Recordo aquell temps amb enyorança, tothom hi tenia feina, uns bàsquet, els altres teatre, es feia cinema tres dies a la setmana, cosa que portava molt sacrifici pels que en tenien la responsabilitat, i moltes més activitats.

Tot d'un cop, Mn. Benet ens deixà per anar de rector a Lloret... El desànim i la por que ens toqués segons quin capellà s'apoderà de tots nosaltres, però la sort es posà al nostre costat i ens arribà el rector que tots coneixeu.

L'obra de Mn. Benet podia continuar i crec que amb molta empenta, seguint aquell ideari de fidelitat a la nostra Pàtria Catalana i de servei al nostre poble de Llançà. El petit Butlletí del Centre Cultural de Llançà aparegué amb una portada ben clara: Una mà oberta.

Més tard i seguint el nostre ideari, el grup de teatre Llevant féu les primeres obres en català.

El Centre Cultural s'adherí al Congrés de Cultura Catalana, i hi assistírem com a representants de la nostra entitat en Josep M. Salvatella i jo mateix; tornàrem amb el compromís de portar la sardana a l'escola. Molts es recordaran d'aquella munió de mainada ballant al Passeig de Gràcia.

La campanya *Llansà, NO: Llançà, SÍ* fou també una iniciativa del Centre.

No puc estendre'm més, perquè molta gent amb molta il·lusió treballaven per fer coses per Llançà i segur que si en volgués parlar me'n deixaria molts.

En aquests cinquanta anys que celebrem del Centre Cultural de Llançà: Visca!

LLUÍS CASELLAS I DONAT

Expresident del Centre Cultural de Llançà

Santi Moret

A dalt, la secció infantil de cantaires.

A baix, Lluís Casellas imposa al senyor Albert Salvatella la Llança d'Or.

Vicenç Pumarreda

Als amics

És un tapís primari, d'inici de curs, de tècnica principiant... però em presideix l'entrada... formes simples amb colors primaris... però té un lloc preferent a casa meua: un roig cortinatge recollit, un focus perseguidor il·luminant les dues carotes ancestrals inseparables representatives del teatre. I per això hi és... perquè me l'estimo tant... d'una banda per la personalitat de les seves autores –entranyable– i de l'altra per una passió que embolcalla la vida, la seva concepció i la manera de viure-la.

L'espectador en coneix una part minsa, un "producte" només, l'ombra equivalent al tarannà d'una societat impersonal... qui "en fa", amb el temps, confon quan, perquè, on i amb qui viatja... arriba a la deformació de prioritzar l'assaig a l'estrena, la seva gent als personatges de les obres... la llegeix, la interpreta, l'adapta i en fa, penso, –amb el permís subconscient de l'autor– una de nova. Sinó, dieu-me, per què la mateixa peça treballada per grups diferents esdevé tan diferenciada?

Crec que en moltes ocasions caldria finalitzar el procés als assajos, ja n'hi hauria prou: ja hem oblidat la globalització, cadascun dels sectors provinents... no hem demanat res, hem "perdut", sortosament, moltes hores... però hem viscut intensament altres vides, aquelles que som, seríem o serem, que volem o voldríem ser o no... tant se val... n'hem fet de la imaginació realitat, si més no per uns instants i sobretot hem conviscut amb qui per sempre més i per la seva màgia, com la del meu tapís primari i simple, ple de records i baluard de vida, seran eternament els teus amics i amigues, amb voluntat o no, perquè per sobre d'ella el focus perseguidor et recordarà que el teatre, la vida, és una màscara doble. No és aquesta segurament una visió coherent... Essent, però, així, elogio la impuresa i em reafirmo assajant i sobretot a prioritzar-ne la seva gent... la gent del teatre *Llevant* per complicitat serà sempre "el meu grup" i mai em pregunteu perquè... no sabré respondre.

NARCÍS RISPAU

Vicenç Pumarreda

Foto de conjunt d'El foc de les ginesteres.

El fruit d'una il·lusió

Recordo aquells dies, ja fa molts anys, quan jugàvem amb els meus germans petits, al carrer de casa, a allò que nosaltres anomenàvem olimpíades. Ja llavors, tot i no disposar dels mitjans dels quals gaudim ara, els esports suposaven un gran atractiu per a mi.

Mai no vaig poder fer-ne, ja que vivia en un poble petit (Colera), que no disposàvem ni d'instal·lacions ni de monitors. Però més tard, la possibilitat de treballar al CEIP Pompeu Fabra de Llançà, com a monitora d'Educació Física, em va permetre mantenir una relació propera i real dins el món de l'esport. Primer participàvem amb els nens i les nenes en algunes de les competicions que des del Consell Comarcal s'organitzaven.

Amb el temps i l'arribada a l'escola d'un nou company dins l'àrea d'Educació Física, en Carles, em vaig anar engrescant i especialitzant en el bàsquet i va ser ell qui em va animar perquè entrés a formar part del Club Bàsquet Grifeu de Llançà, com a

entrenadora d'equips de base en la categoria femenina. I la vam fer bona!

Aquí vaig viure grans experiències que mai no podré oblidar. Des de Campionats de Catalunya, que anàvem a jugar al Seminari de Tortosa, fins el dia que ens vam classificar a la Fase Sector, celebrada a Egea de los Caballeros, a la Comunitat Aragonesa, i que ens va permetre poder anar a jugar als campionats d'Espanya, dins la categoria d'infantil femení, celebrats a Getxo (Bilbao). Quants records i quantes experiències viscudes! Tot ha estat un somni.

En aquest món de l'esport hi he trobat amistat, reconeixement, respostes, consideració i un delegat fidel: el meu marit; gràcies Miquel!

Una abraçada per a tots els que heu conviscut amb nosaltres aquests moments inoblidables.

DOLORS ROSA

Acte d'homenatge de l'Ajuntament a l'equip infantil femení del Grifeu, l'any 1989.

Un equip del Grifèu per al record:
 Costart, Pacreu, Guitart, Vilavoy, Van Leuven, Pacareu, Falcó, Rosa, Mora i Mallol.

Lyn Van Leuven

Quan recordo els principis dels anys 60, quant ha plogut des d'aleshores!, la memòria em trasllada al bàsquet, aquell Grifèu tan entranyable per a mi, amb jugadors com el malaurat Rafael Mora, l'Iter (*el Tigre*), en Pacreu (*en Poli*), en Garriga, en Clausells, en Vilaboy (*el Papi*), l'Andreu Juanola i tants d'altres, però, per sobre de tots, crec que tothom hi estarà d'acord, lluïa amb llum pròpia un noi nord-americà, llarg, ros, una mica tímid, em refereixo a Lyn Van Leuven.

En Leuven, com li dèiem tots, ens va fer gaudir del millor bàsquet que es jugava a Girona, i junt amb en Mora van convertir el Grifèu de Llançà en l'indiscutible campió de la província i un dels millors equips de Catalunya, a la que aleshores es denominava 2a Divisió Nacional. Recordem que

l'any 65 el Grifèu va jugar la Fase de Sector a Manacor, per ascendir a 1a Divisió, objectiu que va aconseguir el FC Barcelona.

En Van Leuven era un jugador terriblement efectiu, 20-30 punts per partit, amb un ganxo d'esquerra imparabile, un salt impressionant i un sentit del joc d'equip que el convertia en líder. Els primers partits on vam gaudir del seu joc van ser els que es jugaren contra la Base Americana de Pení, a la qual pertanyia ell, juntament amb Lewis, Jackson, etc.

De totes les seves qualitats jo em quedo amb la seva senzillesa que, juntament amb la simpatia, el feia un noi admirable, amic de tothom.

Van Leuven, gràcies.

ALBERT SÁNCHEZ I PALET

Trenta anys

Vaig néixer a Figueres i allà és on vivia amb els meus avis, els meus pares i els meus quatre germans. Ja veieu: la típica família d'abans. El meu esbarjo se centrava en l'escoltisme –allò dels *boy-scouts*–, quan un bon dia em crida mossèn Joan Mollerusa i em diu que a Llançà hi ha un capellà, que es diu mossèn Josep Benet, que vol muntar una cosa semblant a la nostra i que cal que uns quants de nosaltres hi anem per donar un cop de mà per tirar-ho endavant.

I ja ens teniu a Llançà. Era l'any 1971 i ho recordo com si fos ara. En Miquel Sala –bon reumatòleg a hores d'ara–, en Xavier Marín –avui reconegut economista–, en Xavier Amiel –ara es dedica a treure sang i analitzar-la– i algun més, vàrem ser els encarregats de portar el missatge de Waden Powel a Llançà. Mossèn Josep ens va presentar en Francesc Gros, en Ramon Maset, la Clara Gibert i –és clar– la Carme Nogué, entre d'altres joves del Centre Cultural, amb qui havíem de bastir les bases del futur escoltisme llançanenc.

Cal dir que tot va quedar en un no res, com a mínim pel que fa referència a la constitució d'una branca d'aquest moviment a Llançà. Vàrem fer activitats molt positives, però, en aquest sentit, a ca "les Hermanes", a Santa Eugènia d'Agullana, al castell de Querromançó...

Però no volia anar pas per ací. No cal aprofundir-hi més, encara que el cor i la memòria bé voldrien recrear-s'hi, però tant se val. Foren els meus inicis a Llançà i ja està dit. Us volia explicar una altra cosa.

Tot passant els anys, vaig mantenir el contacte amb tota aquesta gent. I, un bon dia del 1976, per aquelles coses de la vida, comencem a festejar la Carme i jo. Aquesta relació em va fer aprofundir molt més encara en el contacte amb els amics de Llançà: en Joan Pacareu, en Josep M. Salvatella, en Santi Moret... No cal dir més noms: la gent del Centre Cultural, del teatre. Eren els temps de *Tres Farses Russes*.

El 15 d'octubre de 1977 la Carme i jo ens vàrem casar i vaig voler passar a formar part de forma activa d'aquest Centre Cultural, tal i com venia fent la Carme des de ben petita. Vaig trobar les portes obertes de bat a bat. Em vaig trobar embolcallat per una gent encantadora, animosa de fer coses, de treballar pel poble, amb unes ganes incommensurables de generar activitat i cultura. I m'hi vaig ficar de caps.

Cap retret, cap rebuig, cap recel. En Josep M. Salvatella va voler provar les meves capacitats teatrals i em va donar un petit paper a *La pau retorna a Atenes*. Suposo que vaig superar el llistó que m'havia marcat, perquè a partir d'ací en varen venir més: *El foc de les ginesteres*, *Kux*, *my lord*, *Volpone*, etc.

Se'm va permetre –en una altra línia– de participar activament en la vida política del poble. Jo encetava la meua vida a Llançà quan es començava la democràcia. La sang ens bullia a tots, delerosos de poder exercir aquells drets que durant tant

de temps se'ns havien prohibit. Eren les primeres eleccions municipals democràtiques del postfranquisme. Cap partit polític no ens acabava de fer el pes en aquells moments i vàrem crear el C.I.L.L., la Candidatura Independent de Llançà. Realment una experiència inoblidable que no va tenir continuïtat al cap de quatre anys, però que ens va deixar la petjada inesborrable de l'exercici de la democràcia.

A les terceres eleccions després d'aquesta primera, en Salvatella em dona una altra oportunitat d'integració inequívoca, d'arrelament definitiu, i m'ofereix la possibilitat de formar part de la candidatura que estava preparant. M'hi apunto. I ja em teniu regidor de l'Ajuntament, en l'àrea de Serveis. Quatre anys d'activitat veritablement frenètica. Calia compaginar les meves obligacions professionals amb les tasques a l'Ajuntament. Van ser els anys de l'aigua salada, de la gran gelada de canonades i comptadors, els anys en què arrendàrem els serveis d'aigua i recollida d'escombraries (com va canviar el poble sense les bosses penjades a les façanes!). Els anys, també, del projecte de la presa de Valleta; quina llàstima que no s'acabés fent!

Els bombers voluntaris, una altra tasca amb il·lusió. Primer a través de la Diputació, després la Generalitat. El Patronat Municipal de Turisme. Més teatre, ara com a director del grup. Participar en entitats i associacions diverses...

I per què explico tot això als lectors d'aquesta edició especial de *Miranda*? Doncs per agrair al Centre Cultural de Llançà, en aquest seu cinquantè aniversari, la possibilitat que em va donar d'integrar-me en un poble que en aquells moments no era el meu, que ara sí que ho és; de tenir uns amics que en aquells moments no eren els meus –eren els de la Carme– i que ara sí que ho són. De servir de les més diverses facetes una gent que no era la meua, que ara sí que ho és. En resum, de tenir una segona petita pàtria, a la que m'estimo com si de la primera es tractés a

I de tenir una filla llançanenca, la Meritxell.

ANTONI GODOY I TOMÀS

Les armes de Bagatela.

El nostre bocinet d'història

Recordo quan anava a jugar al Centre. Aquell terra de quadres blancs i negres com un tauler d'escacs. Com veia d'enorme, la sala! I les cistelles altíssimes, clavades a la paret, amb prou feines hi arribava. Un munt de gent molt gran, per a mi, corria i encistellava. Les veus ressonaven, el bot de les pilotes omplia l'espai, totes alhora. Tot retrunyia.

Al cap de 15 anys torno a Llançà. Encara hi ha bàsquet, encara hi ha sala, encara retruny. La Salanca, acollidora, fresca. Hi anem el diumenge al matí, juguen els nois. El camp és ple i el públic anima i s'ho passa bé. Hi trobem molts coneguts, gent de bàsquet com nosaltres, la majoria són els mateixos que recordo del Centre: en Joan, l'Andreu, en Fidel... gent de bàsquet, de sempre.

Sense adonar-nos-en, en poc temps entrem en el grup, ens sentim de casa, de tota la vida. Cada cop hi estem més integrats. Llargues reunions a la rectoria fent projectes, fent equip. Nosaltres aportem il·lusió, noves idees, noves propostes, la junta hi posa el seny, l'experiència, el coneixement del poble i la seva gent. Bon complement per treballar. Comencem per baix, com ha de ser; equips de petits. Nens i nenes entrenant hores i hores a la Salanca. A l'hivern pelats de fred, amb una ventada arrauxada que ens desvia els llançaments. Cada

moment hem d'anar a buscar la pilota a la ribera... o al port. Els diumenges al matí, ben d'hora, ja hi som tots, esmorzar sota els arbres, partits i arrossada. Tothom es queda, hi estem tan bé!

El Grifeu ens ha captivat. Organitzem mil coses plegats, res no ens fa mandra, perquè l'ambient és magnífic. Tot surt bé, la gent respon i la mainada també. Som un dels clubs més importants de Girona, potser el més important. Tenim els equips a dalt de tot, guanyem molts campionats, els trofeus omplen les vitrines. Però el millor és el grup, el club, els amics.

Recordo amb enyorança la Diada de Mini, cent criatures jugant a bàsquet, desfilant darrere les pancartes, formant ben cofois al mig de la pista sobre l'escut del Centre Cultural, amb la medalla penjada al coll. I els campus a Sant Esteve de Guialbes, una setmana tots junts, hores i hores entrenant, llargues vesprades jugant a cartes.

I per fi, el pavelló. No ens ho podem creure, vivim el procés amb entusiasme, engrunant cada detall. El terreny, els fonaments, cada rajola, cada palada de sorra. L'anem a veure dia rere dia com va creixent. Ens el sentim nostre, com els trofeus que hem guanyat, el trofeu més gran, perquè ens l'hem guanyat tots plegats.

Cinquanta anys. Nosaltres hem viscut un bocinet d'aquesta història i n'estem orgullosos. Però com nosaltres, d'altres han anat encaixant peces, construint petits trossets de club. I alguns, uns pocs, hi han estat sempre, vetllant per allò tan seu, tan nostre, tan vostre, tan llançanenc. Sort d'ells. Gràcies per tot el que ens heu ensenyat, gràcies per mantenir el Centre viu per a nosaltres, per als nostres fills, per als nostres néts.

Vicenç Pumarreda

Carles Davesa i Neus Heras, amb l'equip femení del Grifeu.

**NEUS HERAS
CARLES DAVESA**

Un rector polivalent

A l'església, i durant la missa, ja es veu que no és una persona corrent. Es mou d'una manera diferent, és enèrgic i mesurat al mateix temps. El seu llenguatge corporal dóna vida a la litúrgia i sap comunicar d'una manera intensa i directa amb els fidels.

Mossèn Josep Benet era inquiet, actiu, atinava en tots els detalls. Era realment imprescindible en els actes que, directament o indirectament, organitzava. Li agradava moure els fils i assegurar els ressorts que menen a l'èxit.

Va comprendre que el bàsquet era un esport que anava interessant el jovent; era un joc molt atractiu i físicament molt complet i sa. Va saber encomanar la seva afecció als nois de Llançà i també els va engrescar a agrupar-se en un club modèlic en tots els aspectes.

Home dinàmic, molt actiu, emprenedor i amb un temperament extravertit que dissimulava un fons sensible a la música, a la poesia i a totes les manifestacions de l'art.

És difícil trobar una personalitat tan completa i tan eficaç, sobretot en una població reduïda, en la qual el factor humà i la capacitat de generar entusiasme sigui un estímul per formar i encarrilar el jovent en aquesta etapa difícil de la seva vida.

I els més grans també ens trobàvem bé amb l'almistat de mossèn Josep, perquè sabia escoltar, comprenia els nostres problemes i la seva opinió era molt vàlida i molt concreta.

Tot plegat fa que la seva obra i el seu exemple visqui en el nostre record.

ANICET ALTÉS I PINEDA

Records ben vius

He sabut, segons em diu el meu pare, que voleu escriure un llibre sobre anècdotes que recordem d'una manera personal de mossèn Josep. Immediatament he recordat algunes coses curioses d'ell, viscudes molt personalment i directament, com per exemple:

Era una persona molt sensible i quan venia a visitar-nos a la casa de la família Altés, de Grifeu, sempre volia estar una llarga estona mirant, observant, comentant tot el que veia d'aquells aquàriums que jo feia cada estiu amb tot el que pescava a les platges de Grifeu, cap de Ras, Garbet, etc. Recordo que li entusiasmassen les anemones blanques, la vaca serrana, el pop amagat a les roques, les petites lisses, el rufí que li costava descobrir-lo... No puc oblidar els seus comentaris vibrants i aquella olor de tabac tan seva... La meva sorpresa va ésser quan em va demanar si volia fer una exposició a l'església parroquial de Llançà, que evidentment vaig acceptar molt content.

Ningú no pot oblidar la seva passió i l'amor pel bàsquet. Jo tenia deu anys i recordo en un partit al camp antic (de terra negra) que jugaven el Llançà

(encara no es deia Grifeu de Llançà) contra un equip americà... crec que de la base americana del Pení. En una gran jugada del Llançà, la pilota va donar diverses voltes a l'anella i finalment no va entrar. Ell, amb aquella il·lusió i passió, va anar cap al noi del marcador, el qual era manual, i li va dir que donés un punt al Llançà per la jugada. Ningú no va protestar.

En un gran incendi a Colera, i en plena tramuntana, va venir a casa, a Grifeu, amb aquell Dauphine (el cotxe de les viudes) i tot nerviós i suat em va demanar si el podia seguir amb el meu cotxe a rescatar gent del poble. Sempre recordaré les derrapades que feia i la feina que vaig tenir per seguir-lo i, en arribar a Colera, tot era fum i foc i, ell, sense dubtar ni un moment, va entrar al poble... i jo darrere d'ell. Tot va acabar bé, però el seu esperit vital el recordo com si fos avui.

Això ho he recordat sense pensar-m'ho gens. Hi ha més records, però aquests són molt vius dintre meu.

ALBERT ALTÉS I SEGURA

Asteriscs

*D'aquell temps, tan feliç, vull recordar-vos
només els oblidats*

A l'Anna Maria la vam veure sempre al costat del mossèn. A l'ombra, però, sempre a l'ombra. La seva fidelitat de germana, de col·laboradora, de projectora, d'escarràs, en fi, quasibé no es notava. Però ella hi era, tothora, rere el teló.

Tenia cura de la rectoria i de l'església —ara un altar, ara l'altre—, brodava i cosia, arranjava els vestits de la Cavalcada de Reis, o del teatre, les samarretes del bàsquet, venia les entrades del cinema... L'Anna, sempre al peu del canó i molta gent no la veia: el mossèn tenia una personalitat tan abassegadora!

Semblava fràgil i no ho era, l'Anna Maria Benet. D'haver-se casat, segurament hauria fet feliç un home. Però va dedicar els seus dies al germà capellà. La vida, de vegades, és feta de renúncies. Ella renuncià a algunes coses i així es va poder vesar per als altres, per a tots.

Alegre, presta al servei, animosa, tenaç. Semblava no ser-hi, però hi era.

* * *

Tothom sabia que en Chávez era un dels millors tenors de l'orfeó El Campanar. Una peça ferma. Amb en *Beri*, en Daunis, l'*Hereu*... Concerts, misses solemnes, caramelles a la plaça, amb un punt de tramuntana: "El vent xiula i no para / regira els olivers"...

Dia rere dia, anava a la vinya: cavava, magencava, ensofrava, sulfatava, veremava, podava, recollia ridoltes... De la vinya d'en Chávez, a Madres, en sortia el millor vi i la millor garnatxa, deien.

En Joan Chávez era també un aimant de les sardanes. En ballava i n'ensenyava a la mainada. Tenia el cor al bell mig de "la mòbil, magnífica anella / que amb pausa i amb mida va lenta oscil·lant"...

Era tímid, reservat, un pèl vergonyós. En Chávez passà per la vida amb summa discreció, amb elegància exquisida. Com un senyor.

* * *

Qui no va conèixer la Palmira, en aquell temps? El treball callat i constant. Més aviat prima, de pell morena, ulls foscos, anava amunt i avall i es guanyava la vida amb senzilles feines diverses. A casa, durant anys, ens portava els càntirs d'aigua de la font de la Creu, aquella aigua fresca de les tardes d'estiu. Eren altres temps.

Va viure molts anys al carrer del Llop, en una casa petita i escrostonada. De fet, com moltes de Llançà, llavors. El nostre era un poble pobre: el mar, la vinya, l'olivera... i cobrar per veremes.

Encara recordo la Palmira Maset com a pionera del bàsquet femení, amb la brusa groga i aquelles inefabls faldilles-pantaló, a la pista de terra fosca dels Ametllers. Partits amb resultats de dotze a deu, o de quinze a vuit.

La Palmira també ajudava a la rectoria, hi passava moltes estones. La seva feina pacient —al cinema Miralles, per exemple, vigilant la mainada, despatxant refrescos...— la va convertir en pilar insubstituïble del Centre Cultural. Calladament, silenciosament.

No enraonava pas gaire, la Palmira. Però les seves obres sí que parlaven.

* * *

Tots tres van passar amb modèstia, jo diria que humilment, per Llançà... Per aquell Llançà quiet, tan cat, que intentava treure's de sobre un malson col·lectiu. Tots tres van morir relativament joves o, d'altra manera, no pas vells. Quedaven encara tant de coses per fer! Recordem-los...

Escrigué Joan Vinyoli: "Què som? Tan sols una memòria / d'allò que hem posseït i vàrem perdre".

JOSEP M. SALVATELLA